

FÜLEKY András

A HARCMŰVÉSZETI KULTÚRA KIBONTAKOZÁSA AZ EDO-KORI JAPÁNBAN II.¹

DEVELOPMENT OF THE CULTURE OF MARTIAL ARTS IN JAPAN IN THE EDO ERA II

A cikk bemutatja, hogy a Japán történelem során hogyan született meg a társadalom egy kiemelt szerepet betöltő rétege, a harcos (*bushi*) osztály. Történelmi előzmények segítségével ismerteti a harcosok fel-emelkedésének okait, szerepük megerősödését és a körülményeket, amelyek segítségével a közép- és edo-kori Japán vezető társadalmi csoportjává váltak. Az írás részletezi a harcosok életfelfogását, és annak a harcművészeti kultúrának a kibontakozását, amelyet ma a világ úgy ismer, mint *budō-kultúra*.

The paper describes how the *bushi* or warrior class, the prominent stratum of the Japanese society has been developed in the history of Japan. By means of historical premises, the essay discusses the reasons behind the rise of the warrior class, the consolidation of their social role, and the circumstances that made them the head of the Japanese society in the middle Ages and in the Edo era.

The paper details the warriors' attitude to life and the development of the culture of martial arts that is known worldwide nowadays as the culture of *budō*.

Musashi kora után, a 18. században a harcművészeti iskolákkal szemben erős kritikák fogalmazódtak meg, miszerint kezdtek kiüresedni. *Karin budō*-nak, szép, kiüresedett, koreografáltak nevezték.

A stabil és változtathatatlan formák köré épült *budō* a 18. századig virágzik. Ekkorra felnő a mesterek egy olyan generációja, akik már nem ismerték az alapító mestert, nincs meg a közvetlen kötődésük. Megkérdőjelezzük, hogy a *kata-budō* a legmegfelelőbb formája-e a harcművészeti képzésnek. Az *Edo*-kor elején – amikor még olyan mesterek éltek, akik háborús tapasztalatokkal bírtak – megszokták az emberek, hogy karddal sok mindent el lehet intézni. A párviadalok mindennapos események voltak. Egy ideig az iskolák között is folytak hivatalos összecsapások, bizonyítva azt, hogy melyik iskola eredményesebb, hatékonyabb. Később miután több fontos személyiség is áldozatul esett a korlátlan erőszaknak (politikai gyilkosságok), elkezdtek erőteljesen korlátozni a párviadalokat, mígnem az 1750-es évekre teljesen betiltották azokat. Előtérbe került viszont a *kata*, a technikák békés gyakorlása. A kiüresedés a kipróbálás kényszerét szülte. Így jött létre a *kendō*, ahol védőfelszerelésben lehet vívni, és találatokat bevinni, valamint diadalújtára indult a *bokutō*, vagy *bokken*, vagyis a fakard. A *shinai*, a bambuszszálakból összeállított kard is a gyakorlás eszközévé vált. De ez már a *kōryū-gendai* átmenet előfutárának tekinthető, vagyis az a folyamat, ahol a hagyományos értékeket felvonultató *budō*-t részben, vagy egészben felváltja a modern *budō*. Mindemellett fontos megjegyezni, hogy a *budō* Japánban 700 évig a vezető réteg sajátos kiváltsága volt, és a mai napig a japán műveltség szerves részét képezi.

Az *Edo*-kori *budō* gyökerei tehát a *sengoku* (háborús) időszakból táplálkozott, amikor is a *budō* még élt. Ha egy technika nem vált be, hagyták, ha kellett, változtattak rajta. A *ryūha budō*-val bemerevedett a rendszer, tradicionálissá vált.

A *budōron* (harcművészeti értekezés) az iskola múltjával foglalkozott, és geneológiát is tartalmazott. Később a filozófiai hitvallást is ebbe fűzték bele.

Három híres *budōron* született ebben az időben:

- *Yagyū Munenori: Heihō Kadensho* (1632). A mű címének jelentése: a kardvívás családi hagyományának könyve. *Munenori* a *Yagyū Shinkage-ryū* iskola alapítójának fia. A *Yagyū-ryū* a főváros, *Edo* és környékén volt elterjedt, és a leghíresebb japán kardvívó iskolaként tartják számon. *Yagyū Munenori* rendkívüli

¹ Az I. rész a Hadtudományi Szemle 2009. 2. számában jelent meg

harcművész volt, hamar népszerűvé vált Japánban. *Munenori* elsőként a japán történelemben nem annyira a technikákkal foglalkozott, hanem a mögöttük lévő filozófiai tartalmat magyarázta.

katsu jin ken – satsu jin tō

(kard, amellyel emberek ölnek – kard, amellyel embereket segítenek)

kifejezést használta, s az első volt, aki a harcművészetet a békéért szólaltatta meg. *Munenori* megkülönböztette az emberölést a jó ügyért való gyilkolástól. Írásában neokonfucianus hatások mutatkoznak, s a *yin-yang* kettősségét is magában rejt. Közele ismerőse volt *Takuan Sōhō*-nak, egy buddhista szerzetesnek.

- *Takuan Sōhō: Fudōchi shimyō roku* (1635 körül). *Takuan* buddhista szerzetes, és *Yagyū Munenori* szellemi vezetője volt. *Munenori* tanítást kért *Takuan*-tól, aki egy levéllel válaszolt. A mű jelentése: A rendíthetetlen bölcsesség legbelső (titkos) értekezése. A rendíthetetlen bölcsesség illetve a korlátaitól megszabadított elme buddhista kifejezés, ami a tökéletes intaktságot fejezi ki, s valójában elvezet a *satori*-hoz (hirtelen ellobbanás). A mű *kanbun* nyelven íródott, ami kínai nyelv, de a mondatrészek fel vannak cserélve, hogy a japánok értsék. Ezt zen nyelvezetnek is nevezik. Az ő *shinpō*-ik a főváros közelében lévő kolostorok miatt váltak népszerűvé.
- *Miyamoto Musashi: Go rin no sho* (1645). Valószínű, hogy nem *Musashi* írta, hanem tanítványai, akik az ő munkáját használták fel, ugyanis magasabb irodalmi szinten írt műről van szó. A *Go rin no sho* alapja a *Musashi* által eredetileg írt *Sanjū-go Kajō* (Harmincöt megjegyzés), valójában *Musashi* filozófiai töltetű műve. Az öt kör (gyűrű) könyve, minden filozófiai gondolatot kihagy, csak a technikákkal foglalkozik.

1716-ban *Yamamoto Tsunetomo* írta az első olyan szöveget, amely a *Bushidō*-t alkotó eszmerendszert részletezi. Ez volt a *Hagakure* (Lombok alatt megbúvó).

A *bushi*-k saját kultúrát hoztak létre, amelyben a zen központi szerepet kapott. A harcos hagyományok és a zen buddhizmus egyre nagyobb befolyásra tett szert Japánban, s a *bushi*-k átléptek egy olyan korszakba, amikor a harcművészeti technikákat meditációs gyakorlatokká alakították.

A *shinpōron*-ok (a szellem útja) valójában az *Edo*-kor előtt nem sokkal alakultak ki, amelyek a tudat kezeléséről szóltak. Ekkor még intenzív háborús időszak volt Japánban. A *shinpō* lényege, hogyan csendesítsük le a tudatot, amire a harcművészetek gyakorlása közben jöttek rá. A harcban a saját lélek feletti kontroll igénye, mely a zenben nyer tökéletes segítőre. Kielezett situációkban nagyobb a hibalehetőség, ha a félelem és a túlzott agresszió jelen van. A *shinpō* ezt a két szélsőséges végletet segít elkerülni. A szélsőséges tudatállapotoktól való tartózkodás, higgadt közönyösség, miközben kiterjedt tudatosság és figyelem is jelen van. A lelki megközelítést tehát elsősorban az a felismerés segítette, hogy teljesen más a *dōjō*-ban és a harctéren lenni. Rájöttek, úgy kell tanítani, hogy az egyes technikákat a külső körülményektől függetlenül lehessen végrehajtani. Vagyis a *shinpō* a pszichológiai nevelést célozza úgy, hogy a technikai tudás minden körülmények között alkalmazható legyen. Figyelni kezdtek arra is, hogy a technikákon kívül milyen szellemi tényezők vannak jelen. Ez a *shinpō*. Ebben volt nagy szerepe a zen buddhizmusnak. A *budō* arra példa, hogy hogyan legyünk képesek a viharos tengeren (harctéren) nyugodtak, békések maradni és képességeinket teljes mélységében kibontakoztatni. A *budō* azt célozza, abban nyújt segítséget, hogy a külvilág zajai, intenzív változásai közepette megtaláljuk a közömbösséget. Törekedni arra, hogy elszakadjunk a vágyaktól. A vizsgálódás során felmerül az életben maradás, a halál, és a győzelem lehetősége.

A *budō* értéke a tanulás és a *shinpō*. A *budō* komplex volta az, ami értékes. Az életben maradás eszköze volt a *budō*, ehhez pedig nem volt elég pusztán a mozgáskultúra magas szintű tudása, hanem a lelki tartam is kellett.

A *budō*-ban a halált elkerülhetetlen dologként kezelték. A küzdelemben mindig ott van a halál árnyéka. A halállal való szembesülés mellett a közömbösség megőrzése az a tapasztalás, érzés, amely mentálisan a legnagyobb fejlődést jelentheti. Az igazán jó technikák a hagyomány szerint az élet és a halál mezsgyéjén születnek, amikor az ember már nem ragaszkodik az élethez, de még nem akar meghalni. Ez a *kōryū budō* belső értéke.

Ebben az időben, habár a *kettō*-t (párbaj) tiltotta a törvény, mégis sok *dōjō*-ban, *bokken*-nel elkezdett küzdelem vált véres összecsapássá *katana*-val az utcán.

Ezen helyzetek és túlkapások miatt a 18. század közepe táján néhány mester (köztük *Nakanishi Chūta*) olyan ötletre jutott, hogy sajátos védelmet alkotnak, amely lehetővé teszi a gyakorlatok veszély nélküli művelését.

Az edzésmódszerek gyökeres megváltoztatása, a gyakorlás, a tanítás mássága, a védőfelszerelés viselése, s még inkább idővel a bambuszból készült kard (*shinai*) alkalmazása a *dōjō*-n belül is szakadáshoz vezetett. A hagyományos iskolák teljesen az ellen voltak, ami a mai modern *kendō*-nak adott életet: veszélytelen gyakorlás védőfelszerelésben. Azonban még inkább a *katana* átalakítása miatt hagyták ott sokan mestereiket.

Kemény csapás volt a kard útjának, amikor egy 1876-ban kelt császári rendelet a katonai szolgálatot teljesítőket kivéve, minden japán polgár számára megtiltotta a kardviselést (*Hattōrei*). Ez formálisan is pontot tett Japánban egy történelmi korszak végére. Ettől kezdve a tömegek is egészen más szemmel néztek a kardra. [1. pp.12-13.]

A kard útja úgy, mint a legtöbb *kōryū budō* majdnem feledésbe merült. Ehhez hozzájárult a *Meiji*-kor modernizációja és nyugatiasodása is. A *budō* a *Meiji*-korba lépve a valaha volt, de már nem létező harcos osztály szimbóluma lett. Egy odatartozás-jellege volt, majd szélesebb társadalmi réteg számára próbálták megadni azt, hogy fegyelemre tanítson.

Néhány mester mindezek ellenére, felismerve a helyzetet, titokban tovább gyakorolt, hogy megakadályozza ennek a több évszázados nemzeti örökségnek a feledésbe merülését.

A kard útjának és a *ryūha*-knak a védelme különösen Japán déli tartományaiban volt jellemző (*Tosa, Satsuma, Hizen* körzet), ahol a *bushi*-k a teljesen új császári hatalom elleni lázadása a legtöbbször kitarított (lásd *satsuma-i* utolsó nagy lázadás, 1877).

A *Kyūba no Michi*, a *Hagakure*, valamint az általános kulturális alapok, amelyekből a *Bushidō* fogalma formálódott, Japánban nem csak a *bushi*-k gondolkodási rendszerét határozták meg, hanem a közemberekét is. *Nitobe Inazō* írta le a tényleges tanításokat, amelyek *Bushidō* címen ismertek. A könyv 1905-ben jelent meg. Így ír:

- a császár iránti hűség alapvető kötelesség;
- tiszteld feljebbvalódat, viseld gondját alárendeltjeidnek;
- a csatában tanúsított hősiesség kitüntetését érdemel;
- az istenibe vetett hit vezet a nagysághoz;
- az egyszerű élet a megvilágosodás ösvénye;

A *bushi*-kat és viselkedési kódexüket mind az irodalomban, mind a filmművészetben idealizálták. Van azonban ennek a történetnek egy másik oldala is, amelyről rendszerint nem vesznek tudomást. A 19. századtól a második világháború végéig a japánokat egy könyörtelenül terjeszkedő birodalom uralta, amelynek katonáit arra tanították, hogy isteni fajhoz tartoznak, akik modern fegyverekkel gyakorolják a *Bushidō*-t. Ez vezetett Korea, Szingapúr, Kína egyes tartományai, Malajzia, Burma, Thaiföld és a Fülöp-szigetek kegyetlen lerohanásához. Ez a terjeszkedő politika több mint három millió ember szükségtelen halálát okozta. A katonai terror a második világháború idején érte el tetőpontját, amikor a kínzás, az erőszak, az emberrablás, a rabszolgaság és az okatlan gyilkolás mindennapossá vált a japán katonák és civilek körében. Hadifoglyokat kínoztak meg, dolgoztattak halálra vagy öltek meg gondolkodás nélkül, sőt emberevési esetekre is fény derült. A japán történelemnek ez a szakasza *Hiroshima* és *Nagasaki* rettenetes bombázásával ért véget, 1945 augusztusában. Mindez a *Bushidō* történelmének sajnálatos eseményei közé tartozik.

Mindazonáltal minden kultúrának van árnyékos oldala, és valamennyi filozófiai tanítás értelmezhető negatív irányból is. [2. pp. 30-31.]

A *Meiji*-kor végén, a *Taishō*-kor elején (1912) tovább óvták a tradíciót, a karddal való gyakorlást, főként *Tosa* körzetében.

A japán kard útja a nehéz időszakot túlélve a 30-as években kezdet széleskörűen ismertté válni Japánban. E fellendülés ellenére a második világháború alatt és utána egy ideig újra kegyvesztett lett. Alapjaitól megfosztották,

elképzeléseit megcsúfolták, nacionalistának bélyegezték meg és kiemelték a negatív háborús aspektusait. Így a megszálló amerikai hadsereg vezetője a gyakorlást betiltotta.

A legújabb kori kardművészet a megszállás idején kovácsolódott össze egy-két elszánt mester fejében. Megtisztították a fokozottan nacionalista és katonai részeketől, és így újrarendszereztek az ismereteket. [1. pp.13-14.]

Ahhoz, hogy a *Bushidō*-ból útmutatást kaphassunk, olyan szintre kell finomítanunk elménket, ahol képes megragadni a zen buddhizmus erőszakmentes szemléletét, hogy soha ne sodorhasson magával a fizikai hatalomvágy, illetve a versengés bármely formája.

A szellemi harcos soha nem keresi a csatát, inkább elfordul attól, minthogy szükségtelen konfliktusba keveredjen. Kitér a küzdelem elől, mielőtt belekeveredne. Méltósága annak megértésén nyugszik, hogy a fizikai összecsapás sohasem szükségszerű, csupán egy a választási lehetőségek közül.

A keleti elme gyakran fordul a *bushi*-k és az ő becsületkódexük felé, ha a harcos eszményképét keresi. Ez nem csekély mértékben a japán történelem ezen időszakának romantikus értelmezése miatt van. Ám ha a *Bushidō*-t alkotó szavakból indulunk ki, akkor ez a konfliktushoz vezető ösvény, ahol győzelem és vereség várja az arra járó.

Az összecsapások kulcsa a küzdelem nélküli győzelem. Ha valaki csatára hív, menj el. Ha nem mehetsz el, akkor küzdj küzdelem nélkül. Támadás helyett legfeljebb védekezz. Kövesd a bölcs folyó példáját, amely lendületesen tör a célja felé, út közben számos akadállyal találkozik, például sziklakkal, de nem bocsátkozik velük küzdelemben, csak természetesen kikerüli őket.

Mint útmutatást kereső modern emberek, a *Bushidō*-t a szellemi megvilágosodás kikövezett útjának tekinthetjük. Az ott szereplő hivatkozások a csatákra, háborúkra a saját negatív hajlamainkkal és tulajdonságainkkal vívott küzdelmekre értendők, és nem fizikai csatákon, hús-vér ellenséggel vívott harcra. [2. pp. 31-32.]

Napjainkban, Japánban valamennyi fontos iskolának, egyesületnek, egyetemnek, banknak, magánvállalatnak, a hadseregnek és a rendőrségnek is megvan a maga *dōjō*-ja, és a saját tanfolyama. Találkozókat, bemutatókat szerveznek, ahol új tagokat toboroznak széles korosztályból és társadalmi rétegből.

Japánban a kard útját hatéves kortól a fizikai erő hanyatlásáig űzik, de gyakorta előfordul, hogy a gyakorlás az utolsó lélegzetig tart. Mindez a kard útjának köszönhető, s annak a sok jótéteménynek, amit a gyakorlása magával hoz. [1. p. 15.]

Összegezve, a mai *budō* technikai alapja a *sengoku* korban, ideológiai alapja az *Edo*-korban formálódott. A *bushi*-k kultúrája: a *budōron*-ok, a *shinpō* és a *budō* összetettsége történelmi korokon átívelő értékeket képviselnek.

Kulcsszavak: harcművészeti/budō kultúra Bushi, harcos társadalmi osztály, Japán kard, középkori Japán, harcművészeti értekezés (budōron)

Keywords: Culture of martial arts/budō, Bushi, social class of warriors, Japanese sword, Japan in the middle Ages, treatise on martial arts

FELHASZNÁLT IRODALOM

[1] RENIEZ, Jean-Pierre: *A japán kard útja*. -Bp.: Budo kiskönyvtár, 1993.

[2] SHOW, Scott: *Szamoráj zen*. -Bp.: Lunarimpex, 2000.

Saját jegyzetek

Japán szavak jegyzéke

Ainu	Japán őslakossága
Ashikaga-kor	Japán történelmi korszaka (1338-1573), Muromachi-kornak is nevezik
bakufu	sóguni kormányzat
bokken	Fakard
bokutō	Fakard
budō	a harcos útja, életszemlélet
budōron	harcművészeti értekezés
buke	azon családok elnevezése, amelyben a férfíttagok bushi-ként szolgáltak
Buke Shohatto	a harcosoknak szóló sóguni törvények (1617)
bushi	társadalmi réteg a középkori Japánban, jelentése: harcos
Bushidō	a harcos útját jelenti; íratlan szabályok rendszere, amelyet általában a samuráj harcosok alapvető útmutatójaként ismernek
Butokuden	a harcművészetek tanulmányozásának és oktatásának központja Kammu tennō idején
daimyō	hűbérúr a középkori Japánban
denju	átadás, befogadás
densho	bizonyítvány harcművészeti jártasság után, amely sokszor tartalmazta az elsajátított technikák sorát is
dō	út, helyes út, erkölcs, tanítás, módszer, sors
dōjō	a gyakorlás helye
Edo	Tokió régi neve
Edo-kor	Japán történelmi korszaka (1603-1868)
Fudōchi shimyō roku	Takuan Sōhō buddhista szerzetes válaszevele Yagyū Munenori-nak, aki tanítást kért tőle. A mű jelentése: A rendíthetetlen bölcsesség legbelső (titkos) értekezése (1635 körül).
Fujiwara	híres japán dinasztia, Nakatomi Fujiwara no Kamatari leszármazottai, akik közvetlen rokonságba kerültek a császárokkal, mivel lányukat adták feleségül
shinai, fukuro shinai	biztonságos gyakorlást adó, négy bambuszlemezről összeállított kard, amelynek a végét bőrrel fogják össze. Ono Jirōemon Tadaaki fejlesztette ki
gendai	Modern harcművészet
gensai	megfelelő személy egy harcművészeti iskola vezetésére
Go rin no sho	Az öt elem könyve, Miyamoto Musashi-nak tulajdonított mű (1645)
Hagakure	Yamamoto Tsunetomo műve (1716), jelentése: Lombok alatt megbúvó. Az első olyan szöveg, amely a Bushidō-t alkotó eszmerendszert részletezi.
haniwa	régi japán síremlékekben található kis szobrocskák (3. szd.–8. szd.)
Hattorei	1876. március 28-án kelt császári rendelet, amelyben a katonai szolgálatot teljesítőket kivéve, minden japán polgár számára megtiltotta a kardviselést
Heian-kor	Japán történelmi korszaka (794-1185)
Heihō Kadensho	Yagyū Munenori műve, jelentése: A kardvívás családi hagyományának könyve (1630 körül)
hiden waza	titkos technika, tanítás
honke	a bushi-k társadalmi osztályát alkotó nemesi származású személyek
hōseki	jelentése: drágakő, a felségjelvények része

iemoto	a család alapja
Jōmon-kor	Japán történelmi korszaka (ie.11000-ie.300)
kagami	jelentése: tükör, a felségjelvények része
Kamakura-kor	Japán történelmi korszaka (1185-1333)
Kanmu tennō	736–806, áthelyezte a fővárost Nara-ból Kiotóba, s az új palotában létrehozta a Butokuden-t
karin budō	az Edo-korban kiüresedett megkoreografált harcművészet megnevezése
kata	forma, az alapmozdulatok hordozója
kata-budō	a formagyakorlatokat hangsúlyozó harcművészet
katana	a hosszú kardok közül békében, az övben éllel felfelé hordott rövidebb kard, általában 100-103 cm hosszú
kendō	jelentése: a kard útja; védőfelszerelésben vívott küzdelem elsősorban shinai-jal
keppan	fontosabb írás, nyilatkozat vérrel történő lepecsételése, mint hűségnyilatkozat
ketto	Párbaj
kōfun	régi síremlék (3-8. szd.)
Kojiki	a japán írásbeliség legrégebbi emlékei közé tartozó mű (712, Régi dolgok feljegyzései)
kōryū	gyűjtőfogalom, a régi iskolákra utal
Koto-korszak	a japán kardkészítés jelentős korszaka (1596 előtti idők)
kuden	Szóban történő átadás
kuge	a császári udvar nemesei
kumitachi	páros kardgyakorlat
Kyūba no Michi	az íjászat és a lovaglás útja
Meiji-kor	Japán történelmi korszaka (1868-1912)
menkyo kaiden	végbizonyítvány; igazolta a személyről, hogy megkapta az egész átadható tudást
Minamoto Yoshimitsu	Seiwa császár hatodik leszármazottja, a hagyomány szerint ő alapította a Daitō iskolát 1100-ban
Minamoto no Yoritomo	1147-1199, a Kamakura sógunátus alapítója és első sóguna
Miyamoto Musashi	1584-1645?, híres samuráj, történelmi személyiség. A Hyōhō Niten Ichi-ryū illetve a Niten-ryū kardvívó iskola, stílus megalapítója. Nevéhez fűződik a Go rin no sho (Öt elem könyve, 1645) megírása, ami stratégiai, taktikai és filozófiai mű is egyben
mokuroku	Írásban történő átadás (tanítás)
Muromachi-kor	Japán történelmi korszaka (1338-1573), Ashikaga-kornak is nevezik
Nara-kor	Japán történelmi korszaka (710-784)
Nihon Shoki	a japán írásbeliség legrégebbi emlékei közé tartozó mű (720, Japán krónika)
Nitobe Inazō	1862-1933, az 1905-ben megjelent Bushidō című könyv írója.
ryūha	harcművészeti iskola, leágazás, stílus
ryūha budō	az Edo-kori harcművészeti iskolák filozófiai kibontakozásának összefoglaló neve
saburau	Szolgálni
Sanjū-go Kajō	jelentése: Harmincöt megjegyzés; a Go rin no sho alapja, Musashi filozófiai töltetű műve
satori	zen fogalom: hirtelen megvilágosodás
Sengoku Jidai	Sengoku-korszak, a hadakozó fejedelmek kora (1477-1600). A daimyō-k egymás elleni véres csatái jellemezték.

shihan	Nagymester
shinai	bambuszszálakból összeállított kard, a végén bőrrel összefogva
shinpō	a harcban a saját lélek feletti kontroll igénye
shinpōron	a tudat kezeléséről szóló írás
shōden	feljegyzés, átadás írásban
sōhei	templomokban nevelkedett harcosok
sōke	iskolavezető, családfő
tachikagi	páros kardgyakorlat
Taishō-kor	Japán történelmi korszaka (1912-1926)
Takuan Sōhō	Buddhista szerzetes, Yagyū Munenori szellemi vezetője volt. A Fudōchi shinyō roku megalkotója (1635 körül).
Yagyū Munenori	1571-1646, a Yagyū Shinkage-ryū iskola alapítójának fia, a Heihō Kadensho írója (1630 körül)
Yagyū Shinkage-ryū	Yagyū Muneyoshi (1527-1606) által alapított kardvívó stílus, amely egyike volt a két hivatalosan is támogatott iskolának a Tokugawa Sōgunátus idején.
Yagyū-ryū jūjutsu	kifinomult kōryū harcművészet, amit a feudális Japánban jól ismert Yagyū-klán hozott létre. Kōryū bujutsu-ról beszélünk, ami egy régi, harctéren bizonyítottan hatékony technikákat alkalmazó harcművészeti forma.
Yamamoto Tsunetomo	1659-1719, samuráj, a Hagakure (1716) szerzője. Ez volt az első olyan szöveg, amely a Bushidō-t alkotó eszmerendszert részletezi.
Yayoi-kor	Japán történelmi korszaka (ie.300-isz.300)
yin-yang	a természet, a környezet, a világ minden jelenségében meglévő ellentétek egysége